

Posudek vedoucího/opponenta bakalářské/diplomové práce

Ústav sociální práce Filozofické fakulty Univerzity Hradec Králové

Autor(ka) závěrečné práce: Jitka Kupcová

Název závěrečné práce: Problematika zaměstnávání osob s duševním onemocněním

Oponent: Mgr. Jan Hloušek, Ph.D.

Hodnocení formulace hlavního cíle práce:

B

Odůvodnění: Cíl práce je zřetelně vymezen v úvodu práce a jeho formulace se v obsahu mírně posouvá (např. v anotaci je uvedeno, že záměrem je srovnávat postoje zaměstnavatelů, v úvodu je pak cíl formulován jako zjištění, jak zaměstnavatelé „vnímají“ zaměstnávání osob s duševním onemocněním). Cíl je stanoven konkrétně a dosažitelně, vzhledem ke kvalitativně pojaté výzkumné strategii je obtížně měřitelný. Dílčí cíle jsou stanoveny v kontextu sociální práce a sociální politiky.

Hodnocení struktury práce:

B

Odůvodnění: Struktura práce odpovídá Metodickému pokynu ředitele ÚSP FF UHK č. 1/2018 a je logická vzhledem ke zvolenému cíli práce. Kapitola 3 se ovšem jeví jako redundantní, jelikož k ní nelze vztáhnout ani cíl práce ani výsledky výzkumu (respondenti žádný program podpory neznají a nemohou k němu poskytnout žádné poznatky z praxe).

Hodnocení teoretické části práce:

C

Odůvodnění: Klíčové pojmy jsou popsány přehledně, nicméně postrádám vazbu na studovaný obor (např. v kap. 3 mohlo být zmíněno uplatnění sociálních pracovníků ve zmíněných programech podpory). Některé kapitoly upomínají spíše stručný slovníček pojmů (např. 2.2.2.). Na druhou stranu vysoce hodnotím, že autorka využila adekvátní odborné prameny, vč. článků v odborných časopisech. Kritická reflexe se pohybuje především na úrovni komentářů a shrnutí. Teoretická část je částečně propojena s výzkumem, konkrétní teoretická východiska pro výzkum explicitně zvolena nejsou, a pokud je výzkum zaměřen na mapování názorů a postojů, pak k tomuto chybí teoretický základ úplně. Práce se (opět – jako i v případě jiných závěrečných prací) zabývá se jenom problémem lidí s těžším duševním onemocněním, přestože lidí např. s úzkostnými poruchami je daleko více (jak autorka sama uvádí) a jejich problémy musí mít logicky širší dopad. Kap. 2.2.2 pojednává o „výhodách“ pro zaměstnavatele, ovšem zcela bez znalosti věci a bariér, se kterými se zaměstnavatelé setkávají (celkově omezené zdroje na tyto programy podpory, přísné podmínky, za jakých může zaměstnavatel podporu úřadu práce získat, obstrukce pro vyúčtování nákladů apod.), což výrazně pohled na tuto problematiku zkresluje a otázku jejich využití zjednodušuje na ne/znalost daných „výhod“.

Hodnocení metodické části práce:

D

Odůvodnění: Výzkum je proveden kvalitně a metodologicky se drží zásad obvyklých v sociálních vědách, ale ke skutečným příčinám nezaměstnanosti duševně nemocných se přiblíží jen okrajově, zabývá se především výzkumem názorů lidí, kteří o duševním onemocnění nic nevědí a nemají se zaměstnáváním osob s duševním onemocněním žádnou zkušenost. Vidíme, jak je jejich názor

ovlivněn médií, byť k nim mají (překvapivě) velmi kritický postoj a informace se snaží filtrovat, příp. si je zjišťovat jinde (pořady s odborníkem, články na internetu), nicméně je jejich znalost duševních onemocnění omezena na schizofrenii a představa problémů se odvíjí od důsledků medikace. Tato sonda je jistě zajímavá a zcela nečekaně odhaluje otevřenost malých provozoven se o tomto tématu bavit a o zaměstnání osob s duševním onemocněním uvažovat. Představy o podpoře „státu“ jsou ovšem velmi naivní (např. úhrada škody, kterou takový zaměstnanec způsobí, apod.) Hlavním závěrem, který vyplynul z výzkumu, je pak poznatek, že „že zaměstnavatelé by zaměstnání člověka s duševním onemocněním vnímali spíše jako přítěž“ a že „zaměstnavatelé raději zaměstnají člověka zdravého, u kterého je větší předpoklad, že bude pravidelně chodit do zaměstnání a svou práci bude vykonávat samostatně a spolehlivě.“ Tyto výsledky nejsou nikterak přínosné a dají se považovat za notoriety. Hlavní problém celého výzkumu spatřuji ve výběru respondentů, který je sice citlivě vybrán s ohledem na potřeby (či specifické pracovní podmínky) osob s duševním onemocněním, ale chybí tu také druhé hledisko – mít také nějakou zkušenost, nebo aspoň znalost ve vztahu k tématu.

Hodnocení zpracování výsledků výzkumu:

D

Odůvodnění: Prezentace zjištěného je sice jednoznačně oddělena od vlastní interpretace a zpracování výsledků je provedeno adekvátně dle požadavků, kladených na tento typ výzkumu, nicméně samotné vyhodnocování a interpretace spočívá v pouhém opakování výroků respondentů, které částečně vede až k bagatelizaci zjištěných údajů. Otázka „, Jak by vnímali ostatní zaměstnanci, kdyby jste přijal/a člověka s duševním onemocněním?“ je v rozporu s vědeckými zásadami, neboť informant nemůže mít znalost zkušenosti jiných lidí. Na jejich názor by se měla tazatelka ptát jich. Být „nadřazeným“ neznamena mluvit za jiné lidi, pokud jde o jejich názory či postoje. Odpovědi respondentů také reagují tak, že na takovou otázku odmítají odpovědět a diskuse pak jednoznačně směřuje k tomu, zda zaměstnance o nějaké skutečnosti informovat, a ne se jich ptát na jejich názor. Autorka práce však svoji chybu nijak nereflektuje, nenavrhuje otázku pro příště přeformulovat, nebo zvolit jiný metodologický postup.

Hodnocení naplnění cílů a zpracování závěrů práce:

D

Odůvodnění: Zvolených cílů se částečně podařilo dosáhnout, závěry a diskuse se sice opírají o získané poznatky, ale k porovnání s teoretickými východisky nedošlo. Výzkum je sice z hlediska užitých technik (rozhovor) reflektován a ošetřen z etického hlediska, zda se výzkumná strategie osvědčila, není hodnoceno.

Hodnocení formální stránky práce:

B

Odůvodnění: Stylistická a gramatická úroveň práce je odpovídající (až excesy typu „, které plynou především s užíváním léků“). Formální požadavky kladené na závěrečné práce jsou splněny s výjimkou dodržení citační normy, pokud jde o odkazování elektronických zdrojů a citaci právních norem (autorizovaným zdrojem právních norem je Sbirka zákonů ČR).

Hodnocení přínosu práce pro praxi sociální práce či sociální politiky:

D

Odůvodnění: V rámci závěrů z výzkumu zazní poznatek, že „, zaměstnavatelé jsou na volném trhu práce velmi málo nebo nejsou vůbec informováni o podpoře v souvislosti se zaměstnáváním lidí s duševním onemocněním“. To je jistě dobrý podnět směrem k institucím provádějícím nástroje politiky

zaměstnanosti, proto práci hodnotím alespoň v tomto bodě jako přínosnou pro praxi sociální práce a sociální politiky.

Další připomínky:

Pokusit se o hlubší pochopení problematiky zaměstnání osob s duševním onemocněním z pohledu zaměstnavatelů vyžaduje lepší přípravu samotné autorky práce (možná i vlastní zkušenost z této perspektivy, nikoliv jen z perspektivy osoby v přímé péči o klienty, nebo aspoň absolvování magisterského studia, jehož součástí je i management organizací), proto by bylo vhodné věnovat větší pozornost volbě samotného pojetí práce.

Otázky k obhajobě:

Předložené teoretické východisko, týkající se zaměstnávání osob s duševním onemocněním, staví skutečnost tak, jako kdyby všichni duševně nemocní byli na startu své profesní kariéry, resp. hledali své první zaměstnání. Co osoby s vysokoškolským vzděláním, u kterých se duševní onemocnění objevilo později? Co lidé, kteří před onemocněním zastávali vysoké manažerské funkce, resp. místa s vysokou mírou zodpovědnosti (ředitelé firem, soudci, lékaři)? Ti také mají pracovat na pomocných pozicích v kuchyni, které jsou osobám s duševním onemocněním doporučovány?

Může autorka práce doložit, z čeho vychází její tvrzení, že je „nedostatek sociálních služeb, které by lidem s vážným duševním onemocněním pomáhaly se získáním a udržením pracovního místa“ (str. 23)? Jak tento nedostatek posuzuje?

Autorka práce uvádí, že pokud respondent uvedl konkrétní typ duševní nemoci, tak to byla „schizofrenie“ nebo „mentální postižení“. Rozporovala nějak tento omyl? Předpokládám, že rozdíl mezi duševním onemocněním a mentálním postižením je zřejmý.

Celkové zhodnocení práce:

D

Odůvodnění: Předložená práce je zpracována na středně dobré úrovni, vzhledem k výše uvedeným závažným pochybením navrhuji výrazné snížení známky.

V Hradci Králové, dne 16. 8. 2020

Jan Hloušek

jméno oponenta (strojově)

podpis vedoucího práce/opponenta

